

Mr. Eva Meilloprijs 2017

Bij de Eva Meillo prijs hanteren we een alternerend systeem. Het ene jaar is dat een prijs voor een journalistieke uiting die het werk van het OM en de ZM op een goede manier voor het voetlicht brengt, het andere jaar gaat het om de zogenaamde projectenprijs. De prijs voor een project dat laat zien dat het Openbaar Ministerie en/of de zittende magistratuur oog hebben voor de maatschappelijke kwesties waarmee zij in de praktijk geconfronteerd worden.

Vorig jaar was het de beurt aan de journalistieke prijs. Die werd uitgereikt voor de vierdelige VARA documentairereeks DE AANKLAGERS gemaakt door Danielle van Lieshout en Coen Verbraak. Dit jaar is de projectenprijs aan de beurt en zal er dus een opvolger komen voor de vorige winnaar, DE HERSTELBEMIDDELING NAAST HET STRAFRECHT. De projectenprijs bestaat uit een oorkonde en een schitterende penning ontworpen door kunstenaar Da van Daalen.

De projectenprijs 2017 zal namens de jury worden uitgereikt door jurylid Leo de Wit, oud hoofdofficier van het arrondissementsparket Amsterdam en algemeen voorzitter van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. De overige juryleden zijn Ankie Broekers-Knol, voorzitter van de Eerste Kamer, Paul Vugts, journalist bij Het Parool en Paul Frielink, raadsheer bij het gerechtshof Den Bosch.

Leo de Wit

Geachte aanwezigen,

Aan mij valt de eer te beurt om dit jaar de Mr Eva Meillo projectprijs uit te reiken. Voor die prijs zijn dit jaar drie projecten genomineerd. Ik laat ze, in willekeurige volgorde én veel korter dan ze verdienen, de revue passeren.

Als eerste de CIRKEL COALITIE. De cirkel coalitie zet in op de versterking van sociale cirkels rondom risicogroepen. De sociale cirkels bestaan uit ouders, vriendinnen, docenten, zusjes of broers. Als die zelfbewust en sterk staan dan kunnen zij ertoe bijdragen dat potentiële daders geen echte daders worden. De Cirkel Coalitie is een initiatief van het Openbaar Ministerie. De strafrechtelijke rol wordt zo gecombineerd met de kracht van sociale cirkels. Zo versterken ze elkaar. Het OM is de verbinder, wegwijzer, inspirator en facilitator van de Cirkel Coalitie. De Cirkel Coalitie is een beweging zonder officiële doelstellingen en 'plateauplanningen'. Er is wél een uitgekende strategie om het initiatief te laten groeien. De Cirkel Coalitie heeft al geleid tot initiatieven in Rotterdam, Utrecht, Den Haag en Amsterdam.

Als tweede genomineerde noem ik DE TOP 600. De top 600 is de aanpak die door burgemeester Eberhard van der Laan is geïntroduceerd in Amsterdam. Meer dan 40 partijen werken samen om steeds 600 personen die ernstige vormen van criminaliteit plegen zoals woninginbraak, overvallen, straatroof en moord en doodslag aan te pakken. Natuurlijk is dit het verhaal waarbij intensief wordt samengewerkt op 600 concrete personen. Maar het is eigenlijk veel meer het verhaal van het pakken van regie door regisseurs aan te stellen en die op te leiden. Want de top 600 aanpak staat of valt met samenwerken, met ervoor willen gaan, met over de eigen schaduw heen stappen, met vernieuwing en het anders willen doen. De regisseurs zijn essentieel gebleken voor het zetten van die stap, en daarmee voor het succes van de top 600 aanpak.

De derde genomineerde betreft de ORGANIZED CRIME FIELD LABS. Dit is een jaarlijks innovatieproject in opdracht van het OM, politie en lokaal bestuur dat in 2014 is gestart. In een Field Lab werken kleine teams van professionals uit verschillende organisaties aan een hardnekkig probleem in de ondermijnende criminaliteit – dus misdrijven die de gewone maatschappij kunnen ontwrichten. Zij doen dit met steun en een verbinding met de top van hun eigen organisaties. Samenwerken, innovatie, de publieke waarde vooropstellen en zo de noodzaak tot actie demonstreren. En dus de publieke waarde als motor gebruiken voor ondernemerschap door alle betrokken partijen. Dit zijn de kernthema's van deze vernieuwende aanpak. Het laboratoriumkarakter van deze aanpak betekent niet dat het slechts theorie is of hij prototypes blijft. Het leidt tot echte veranderingen in de samenwerking tussen partijen en daarmee in de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Dit zijn de drie genomineerden. Ik zal zo meteen de winnaar bekend maken, maar ter voorbereiding van de winnaar én de zaal, zal ik, na de bekendmaking van de winnaar, eerst kort uitleggen waarom de jury voor het betreffende project heeft gekozen en pas daarna zal ik de winnaar hier op het podium vragen om uit handen van Joke Meillo de penning te ontvangen. Dus voor de winnaar, even geduld tot na onze lovende woorden!

Terug naar het oordeel van de jury. De keuze is gevallen op:

DE TOP 600

En dan nu de beweegredenen van de jury.

Het klinkt misschien simpel, het gezamenlijk aanpakken van de problematiek rond steeds 600 veelplegers van ernstige vormen van criminaliteit, maar ga er maar aanstaan. Veertig instanties (!) die ondanks grote cultuurverschillen samen écht wat bereiken met jongens met kapotte levens. Dat betreft niet alleen het 'laaghangende fruit', maar ook jonge criminelen die makkelijk waren op te geven. Indrukwekkend vindt de jury dat de top 600 ertoe geleid heeft dat deze instanties een geheel nieuwe manier van denken en werken hebben geleerd. Instanties die jongens uit de Top 600 toch vooral als 'cliënten' zagen en hen van nature vooral zorg wilden verlenen, hebben geleerd die jongens óók als daders te zien. Andersom hebben de professionele rechtshandhavers zoals politie en justitie geleerd dat zo'n 'veelpleger' of 'draaideurcrimineel' niet alleen via de weg van de repressie kan worden 'aangepakt', maar dat succes op de lange termijn alléén kan worden geboekt als zo'n jongen of jonge man na het uitzitten van zijn straf aan een woning en een dagbesteding wordt geholpen; als zijn schulden worden weggewerkt; als hij weer een gezond sociaal netwerk opbouwt.

Deze verandering bij de betrokken instanties, is de verandering door mensen. En bij de top 600 zijn die mensen de regisseurs. Voor elke persoon op de lijst neemt een regisseur van één instantie het voortouw. Is psychologische problematiek de hoofdmoot, dan is dat een psychiater van de GGD. Is het een minderjarige, dan gaat de regie naar de jeugdbescherming. Is iemand juist geholpen met een onderzoek naar mogelijkheden voor werk, dan staat de regisseur van de dienst werk en inkomen aan het roer. En als het zwaartepunt bij het strafrecht ligt, dan is de regisseur van het OM. De regisseur onderhoudt contact met de criminele jongere, schrijft een plan van aanpak waarin staat welke problemen er spelen en hoe die aangepakt worden. En door de persoonlijke inzet van die regisseurs wordt theorie praktijk en wordt de zaak weer vlot getrokken als het hier of daar is vastgelopen!

Een mooi voorbeeld hiervan vindt de jury de voorbereiding van gedetineerden op hun terugkeer in de samenleving en de eerste opvang als zij de gevangenis verlaten. In de Top 600-aanpak beginnen ze veel uitdrukkelijker dan voorheen al in de penitentiaire inrichting aan hun resocialisatie en hun voorbereidingen op een nieuw en ander leven. Waar gedetineerden vroeger met hun vuilniszak met hun bezittingen de poort uitliepen – opgewacht door hun criminele vrienden met champagne – rijdt tegenwoordig een busje de inrichting in, dat ze langs die vrienden naar hun nieuwe woning rijdt. Dat voorkomt dat ze meteen al, bijna letterlijk, in hun oude milieu terugvallen.

Vooraf de integrale aanpak door meer dan veertig instanties onderscheidt de Top 600 zo van tal van andere initiatieven om de criminaliteit terug te dringen. Niet voor niets wordt de werkwijze inmiddels landelijk overgenomen en ook toegepast op andere groepen, zoals probleemgezinnen en voetbalhooligans. Dit alles maakt dat de jury van oordeel is dat de top 600 een schoolvoorbeeld is van wat de Mr Eva Meillo Prijs wil belonen, de samenwerking van het OM met andere partijen voor het aanpakken van grote maatschappelijke problemen. Kortom, de top 600 is een terechte winnaar van de Mr. Eva Meillo prijs 2017.

Ik wil nu graag Sanneke van Grinsven, de programmamanager van de Top600, op het podium vragen zodat zij van mij de oorkonde in ontvangst kan nemen. Joke Meillo zal de penning uitreiken. Bovendien kan Sanneke van Grinsven een dankwoord uitspreken.